

داکتر ضیا نظام

انستیتوت اقتصاد و صلح:

افغانستان از لحاظ مصوونیت و امنیت بدترین کشور جهان است

با وجود پیشرفت‌های چشم‌گیر در عرصه‌های گوناگون، هنوز جهان در پرتگاه بی‌ثباتی گرفتار است. ظاهراً بیشتر مناطق جهان درگیر جنگ و ناامنی فعال نیست، ولی نبود جنگ همیشه به معنای صلح نمی‌باشد. چه بسا جوامعی چون افغانستان که در آن جنگ جبهه‌ای جریان ندارد، ولی در مقیاس واقعی صلح و امنیت، در پایین‌ترین رتبه جهانی قرار می‌گیرد. در واقع صلح چیزی به مراتب بیشتر از فقدان جنگ است.

انستیتوت اقتصاد و صلح (آی ای پی) مستقر در استرالیا هر سال گزارشی از وضعیت صلح در جهان نشر نموده و کشورها را از این نظر و با توجه به شاخص‌های بسیار جامع رتبه‌بندی می‌کند. نتایج گزارش امسال که بر اساس وضعیت سال ۲۰۲۴ تهیه شده، نشان می‌دهد که سطح صلح و امنیت در جهان بدتر شده است. تهاجمات به غزه و اکراین اصلی‌ترین علل کاهش صلح و امنیت در جهان می‌باشد.

این انستیتوت کشورها را در سه عرصه (الف) مصوونیت و امنیت، (ب) منازعات جاری، (ج) نظامی‌سازی/میلیتاریزه‌سازی مطالعه و رتبه‌بندی کرده است. افغانستان، یمن، سودان جنوبی، جمهوری دموکراتیک کنگو و سودان، بدترین کشورها از نظر مصوونیت و امنیت خوانده شده و کشورهای آیسلند، ناروی، فنلند، جاپان و سنگاپور از این جهت بهترین کشورها می‌باشند.

از لحاظ منازعات جاری روسیه، اکراین، سودان، جمهوری دموکراتیک کنگو و سوریه در قعر لیست کشورها قرار دارند، درحالی که از لحاظ میلیتاریزه سازی کشورهای اسرائیل، ایالات متحده، کوریای شمالی، اکراین و روسیه بدترین کشورها معرفی شده اند. قابل یادآوری است که در کل و با توجه به همه شاخص ها افغانستان پنجمین کشور دچار بدترین وضعیت از نظر صلح آمیز بودن می باشد.

در این گزارش ۱۶۳ کشور ارزیابی شده اند که زیاده تر از ۹۹ درصد جمعیت جهان را تشکیل می دهند. برای ارزیابی میزان صلح آمیزی در جهان ۲۳ شاخص مدنظر گرفته شده است. این گزارش جامع ترین تحلیل و اندازه گیری مبتنی بر داده معتبر درمورد صلح آمیز بودن کشورهاست و از سوی کارشناسان مجرب و مجله معتبر اکونومیست تهیه می گردد. در جمله این شاخص ها، سطح ایمنی و امنیت اجتماعی، ناآرامی های مدنی، تشدید تنش های داخلی و فرامرزی، هزینه های نظامی، میزان هماهنگی یا اختلاف در داخل کشور، حضور گروه های تروریستی، میزان پناهندگی به خارج و بی جا شدگان داخلی، و آزادی های مدنی مدنظر گرفته می شود. تنها فقدان جنگ، کشوری را صلح آمیز نمی سازد. باید مردم در کنار دیگر نیازهای لازم برای زندگی صلح آمیز در شرایطی زندگی کنند که در آن قانون وجود داشته باشد، عزت و حرمت آدم ها نگه داشته شود، و حقوق بشری ساکنان دور از تعرض زورمندان و حاکمان باشد. امروز در اکثریت کشورهای استبدادی «امنیت» با سرکوب شهروندان قایم می باشد. اما آن ها از جمله کشورهای صلح آمیز نیستند.

جنوب آسیا بعد از افریقا منطقه ای با کم ترین میزان صلح در گزارش صلح جهانی ۲۰۲۵ است. در این منطقه در طول سال های اخیر میزان صلح به طور چشم گیر کاهش یافته است. افغانستان در منطقه جنوب آسیا کم ترین میزان صلح را دارا می باشد و در رتبه پنجم نازل ترین میزان صلح جهانی قرار دارد. افغانستان در حوزه مصوونیت و امنیت پایین ترین رتبه را در سطح جهان دارد و تنها کشور در جنوب آسیا است که در شاخص های جرایم خشونت آمیز، تروریزم سیاسی، معضله پناهندگان و بی جا شدگان داخلی کم ترین امتیاز را دارد. دسترسی به سلاح های سبک، قتل های سیستماتیک فراقضایی، عدم ثبات سیاسی به اثر افزایش خطرات، تفرقه اقوام و سرکوب های امنیتی رو به وخامت گذاشته است.

قابل یادآوری است که در سه سال اول حاکمیت طالبان هشت میلیون نفر یعنی یک پنجم نفوس کشور، وطن را ترک گفته اند. درعین حال تعداد زیادی از مردم در داخل کشور مجبور به جابجایی و ترک خانه و محل زندگی خود شده اند. همچنان گزارش های معتبر بین المللی از حضور گروه های متعدد تروریستی در خاک افغانستان خبر می دهد.

طالبان یک اقلیت افراطی مستبد، ضد آزادی، ضد زن، و شدیداً مخالف تنوع و دیدگاه های متفاوت می باشد. با وجود امنیت نسبی و امکان مسافرت به مناطق مختلف افغانستان، این گروه افغانستان را به زندان بزرگی بدل

کرده و همه مردم را در حالت ترس و وحشت قرار داده است. به ویژه زنان اجازه برآمدن از خانه بدون محرم و رفتن به پارک‌ها و محلات عامه را ندارند. دختران اجازه ندارند که بالاتر از صنف ششم مکتب بخوانند و به پوهنتون رفته تحصیلات عالی کنند. در هیچ جای دیگر جهان چنین محدودیت‌هایی علیه ساکنان وضع نمی‌شود. بر علاوه زنان به اتهام تخلف از مقررات پوشش طالبانی توقیف و شکنجه می‌شوند. چنانچه یک موج این گرفتاری‌ها اخیراً در قندهار و کابل و در مناطقی چون دشت برچی و قلعه فتح الله صورت گرفت. حقوق بشر و آزادی مطبوعات شدیداً نقض می‌گردد. طبق گزارش رسانه‌ها، تنها در ماه سرطان امسال ۵۰ نفر از نظامیان سابق و دیگر مامورین جمهوریت و فعالان مدنی به قتل رسیده‌اند. سکتور صحنی قسماً فلج شده، بی‌کاری و گرسنگی بیداد می‌کند. گروه‌های دهشت‌افکن متعدد در حال فعالیت‌اند و کتک‌های انتحاری طالبان همچنان فعال می‌باشند. این همه عوامل باعث گردیده که افغانستان در قعر فهرست رده‌بندی کشورها از نظر صلح‌آمیزی قرار گیرد.

با وجود عفو عمومی مقامات و کارمندان حکومت پیشین، تعداد زیاد افرادی که ظاهراً عفو شده بودند کشته، ناپدید و یا شکنجه شده‌اند. رفتار طالبان در برابر اقوام دیگر خیلی زشت و متعصبانه است. در نتیجه گروه بزرگی از مردم به دلیل تعصبات کشور را ترک کرده‌اند. طالبان در برابر اقلیت‌های مذهبی خصوصاً اقلیت بزرگ شیعه و هزاره از خشونت و بی‌عدالتی کار گرفته و اقلیت‌های غیرمسلمان با آزار و اذیت شدید مواجه‌اند و اکثرشان به خارج پناهنده شده‌اند.

شمار افغان‌های نیازمند کمک بیش از دو ثلث نفوس بوده و تعداد کودکان دچار سوء تغذی به بیش از چهار میلیون رسیده است. این رقم از زمان جمهوریت دو چند افزایش یافته است.